

deficere in vniuerso vt sit cōplemētum in creaturā. Quare de necessitate iste due nature scz natura corpālis et spūalis cōiuncta in simul et natura corpālis tm̄ arguunt et cōcludūt naturā spūalem creatā per se esse et existere sine corpōrali. Et sic habem⁹ in vniuerso tres naturas. scz spūalem tm̄: corpōralem tm̄. spūalem et corpōralem in simul. et pbatio fit ex parte creaturarū q̄ sunt in scala nature. ita q̄ ip̄a scala nature hoc pbat. ¶ Preterea alia pbatio sumitur ex parte dei q̄ est dñs et creator oīpōtens. **U**n̄ cū de⁹ sit spirit⁹ summ⁹ et tot⁹ intellectualis et nullo modo corpōralis. magis puenit cū deo natura spūalis et intellectualis q̄ corpōralis. imo corpōralis ē ei opposita: et spūalis est ei similis. Si ergo deus fecit naturā corpōralem sibi oppositam et infimā p se solam. quare nō fecerit etiā naturā que est ei similis p se existētem. Item cōuenit deo magis facere sibi simile q̄ dissimile. et creaturas totaliter sibi similes q̄ dissimiles. et magis cōuenit deo facere creaturas. ppe se q̄ distantes a se. ergo magis puenit deo facere creaturā spūalem sibi silem et ppinquā existētem p se: q̄ corpōralem p se existētem sibi totaliter dissimile: et a se longe distantes. sed de⁹ fecit creaturas per se tm̄ existētes sibi totaliter dissimiles: longe ab ip̄o distantes: vt patet in p̄mo secundo et tertio gradu scale nature. q̄ magis facere debuit creaturas per se existētes sibi siles et ppe se existētes. Item nō solū debuit facere creaturā spūalem p se existētem sine corpōrali. imo p̄mo debuit facere creaturam spūalem q̄ corpōralem. qz est ei magis ppinqua et silis. Et sic pbatū est tam ex parte creaturarū q̄ ex pte di: q̄ natura spūalis creata est et existit realiter et p se sine corpe. et talis natura vocat angelica natura. Et iō ista natura est sine q̄ntitate: sine figura: sine longitudine et breuitate. sine latitudine et pfunditate: sine extensiōe et sine spissitudine: sine ponderositate et leuitate: nullū habet colorē: nullū saporez: nullū odorē. nec habet aliquā q̄litate que possit tangi. Ideo nō est visibilis nec audibilis nec tangibilis: nec aliq̄ modo per aliquē sensum pceptibilis: sicut dictū fuit

Q, sit creatura spūalis tm̄ h̄ pbat.

Alia pbatio ad idem

it superius de anima et de ista littera a.

De multiplicatōne nature spiritualis create: id est angelice.

Titulus. cccix.

Postq̄ pbatū est q̄ natura spūalis creata est et existit vltcrius est magis inuestigandū si est multiplicata in multas species et in multa indiuidua. Sicut autē iste due nature scz natura corpālis et hūana q̄ pstat ex spūali et corpāli manifestauerūt nobis naturā spūritualē puram esse. ita etiā manifestabūt oīa alia et oēs suas p̄ditiones et pprietas. Unde necesse est q̄ oīa sint p̄portio nata et ordinata inter se. Videm⁹ autē q̄ in natura corpāli infima nō soluz est vna species. imo innmerabiles species et meries. Vide enī q̄t species sunt in p̄mo gradu. vide q̄t in secūdo: et q̄t in tertio gradu. Si q̄ natura corpālis ē tantū multiplicata q̄ nō p̄t cōprehēdi sub nūero. q̄re etiā nō erit multiplicata creatura spūalis q̄t sine nūero? Itaqz nō p̄t esse q̄ ibi sit tm̄ vna creatura spūal. imo debēt ēē innmerabiles tales creature et spūs. Si enī de⁹ voluit tm̄ multiplicare corpales creaturas sibi dissiles. nōne magis d̄ multiplicare creaturas spūales sibi siles et vniiformes. Sicut enim magis debuit facere creaturā spūalem q̄ corpālem. ita etiā magis debuit eā multiplicare cū sint magis multiplicabiles res spūales q̄ corpales. Itē videm⁹ etiā q̄ in natura hūana q̄ pstat ex spūali et corpāli ē maxia multiplicatio. q̄re etiā in natura pure spūali: nō erit maxima multitudo et multiplicatio spiritūū et creaturarū spūritualiu: cū natura pure spūritualis facit p se suū membrū in vniuerso. qz nō sunt nisi tria mēbra: vt dictū est in vniuersitate creaturarū. Ergo necesse ē innumerabile multitudinē esse creaturarū spūaliū et nō vnā tm̄ creaturā.

Q, inē ip̄as creaturas spūales ē multiplex ordo et inferioritas et superioritas: et nō sunt oēs eōles.

Titulus. cccx.

Non solū autē d̄z ēē maxia multitudo creaturarū pure spūaliū. imo d̄nt ibi esse multi ordines. et d̄z ibi esse inferioritas

Tit. p̄cedenti

Dem̄t iudicandoz.

Tit. p̄cedenti

et superioritas inter eas. et una creatura dicitur esse superior quam alia. Videmus enim quod in natura corporali est ordo et inferioritas et superioritas et non equalitas. sicut in primo gradu etiam sunt multi ordines. Nam est ibi ordo elementorum. terra est infima. aqua superior. aer super aquam. et ignis super omnia. Ecce ibi ordines et superioritas et inferioritas. Sicut est ordo in metallis. est superioritas et inferioritas.

Sicut est ordo in lapidibus preciosis. Si ergo in gradu infimo est ordo et superioritas et inferioritas. nonne etiam in gradu summo erit ordo et inferioritas et superioritas in ipsis creaturis summe spiritualibus? Si in minimis est ordo. nonne et in maximis erit? Sicut est ordo in secundo gradu scale inter arbores et herbas. Sicut est ordo et in tertio gradu in animalibus et in piscibus et in avibus et in illis que super terram ambulat. Vide ergo que sunt species arborum et herbarum. Vide que sunt species piscium. que species avium. que species animalium que ambulat super terram.

Vide quomodo est ibi superioritas et inferioritas. Et omnes isti gradus sunt in natura corporali. Si ergo dominus deus omnipotens posuit tantum ordinem in creaturis corporalibus. nonne magis debuit ponere ordinem et superioritatem et inferioritatem in creaturis spiritualibus et rationalibus? cum magis ordo et ordinatio conveniat creaturis spiritualibus quam corporalibus. Sicut ergo in creaturis corporalibus sunt multi ordines que etiam in creaturis spiritualibus non erunt multi ordines? Preterea etiam in natura humana que est corporalis et spiritualis insimul sunt multi ordines. et est ibi superioritas et inferioritas. et est ibi multiplex dignitas: multiplex prelatura: multiplex principatus: imo est in omnibus ordo dignitatum: ordo officiorum: et ordo principatum. iste habet maior: iste minor: iste superior: iste inferior: iste prelat: iste subditus. Et est enim in humana natura multiplex status. Nam est ibi status agricolarum infimorum: status mercatorum: status burgensium. Item status nobilium: ubi pertinet ordo militum ordo baronum. ordo vicecomitum: ordo comitum: ordo ducum. deinde est rex et imperator et sunt multi reges et vni imperator. Et etiam multiplex est ordo potestatum. Nam sunt iudices inferiores et iudices superiores et medii et prelati inferiores et medie et summe. Hoc etiam videmus in statu ecclesiastico in quo

est multiplex ordo et inferioritas et superioritas. Nam sunt ibi rectores et archidiaconi: diaconi: decani: prepositi: abbates: episcopi: archiepiscopi: patriarche etc. Si ergo in natura que est partim corporalis et partim spiritualis non est equalitas sed distinctio mirabilis et ordo. quibus omnes homines que ad naturam sunt equaliter. atque per accidentia que eis adveniunt: et que accipiunt postea sunt inter homines isti ordines. Ista autem accidentia sunt iurisdictionis: prelati: officii: scientia et ars. et ista accidentia nobilia fundantur in humana natura. ratione nature spiritualis et nature intellectualis que est pars humane nature et non ratione corporalis. Quare igitur postquam in natura que est partim corporalis et partim spiritualis est tanta multiplex ordo et mirabilis et ratione nature intellectualis scilicet ratione anime. que etiam non erit multiplex ordo et mirabilis in natura pure spirituali et intellectuali. et etiam distinctio dignitatum et officiorum et statusum. cum maior debeat esse ordo in spiritualibus quam in corporalibus. que non erit ibi principatus et prelatio et superioritas et inferioritas suo modo: et aliquid superiores et aliquid inferiores: et aliquid mediores? Item infra hominem est ordo et superioritas et inferioritas et principatus. et haec natura. nam est ibi status virtutum infimarum. scilicet generative: augmentative et nutritive. et iste habet alias inferiores. scilicet virtute attractivam digestivam et retentivam. Alterius post istum status est status superior. scilicet status virtutum et prelati sensitivorum. et tertius post istum est supremus status scilicet virtutum et prelati intellectualium. Si ergo in homine est talis ordo et principatus que etiam in natura pure spirituali non erit ordo et principatus? Et sic patet que in creaturis spiritualibus et summis spiritibus dicitur esse sacerdos ordo et multiplex: et superioritas et inferioritas et mediocritas et non equalitas.

Quod quibus ibi sint multi ordines: tamen necesse est quod certus numerus sit ipsorum ordinum et omnes debent summari in unitate.

Titulus. cxxi.

Quare autem in ipsis spiritibus summis dicitur esse tantus ordo: tanta ordinatio: et tanta regulatio: quod non possit esse maior. eo quod sunt prope deum et ei similes totaliter in natura a qua est omnis ordo et omnis regula et mensura. Et ideo in ipsis creaturis spiritualibus nulla

Tertia prelatio ad idem

Inter angelos hic ordo.

Alia prelatio ad idem.

... et vna creatura dicitur esse superior quam alia. Videmus enim quod in natura corporali est ordo et inferioritas et superioritas et non equalitas. sicut in primo gradu etiam sunt multi ordines. Nam est ibi ordo elementorum. terra est infima. aqua superior. aer super aquam. et ignis super omnia. Ecce ibi ordines et superioritas et inferioritas. Sicut est ordo in metallis. est superioritas et inferioritas. Sicut est ordo in lapidibus preciosis. Si ergo in gradu infimo est ordo et superioritas et inferioritas. nonne etiam in gradu summo erit ordo et inferioritas et superioritas in ipsis creaturis summe spiritualibus? Si in minimis est ordo. nonne et in maximis erit? Sicut est ordo in secundo gradu scale inter arbores et herbas. Sicut est ordo et in tertio gradu in animalibus et in piscibus et in avibus et in illis que super terram ambulat. Vide ergo que sunt species arborum et herbarum. Vide que sunt species piscium. que species avium. que species animalium que ambulat super terram. Vide quomodo est ibi superioritas et inferioritas. Et omnes isti gradus sunt in natura corporali. Si ergo dominus deus omnipotens posuit tantum ordinem in creaturis corporalibus. nonne magis debuit ponere ordinem et superioritatem et inferioritatem in creaturis spiritualibus et rationalibus? cum magis ordo et ordinatio conveniat creaturis spiritualibus quam corporalibus. Sicut ergo in creaturis corporalibus sunt multi ordines que etiam in creaturis spiritualibus non erunt multi ordines? Preterea etiam in natura humana que est corporalis et spiritualis insimul sunt multi ordines. et est ibi superioritas et inferioritas. et est ibi multiplex dignitas: multiplex prelatura: multiplex principatus: imo est in omnibus ordo dignitatum: ordo officiorum: et ordo principatum. iste habet maior: iste minor: iste superior: iste inferior: iste prelat: iste subditus. Et est enim in humana natura multiplex status. Nam est ibi status agricolarum infimorum: status mercatorum: status burgensium. Item status nobilium: ubi pertinet ordo militum ordo baronum. ordo vicecomitum: ordo comitum: ordo ducum. deinde est rex et imperator et sunt multi reges et vni imperator. Et etiam multiplex est ordo potestatum. Nam sunt iudices inferiores et iudices superiores et medii et prelati inferiores et medie et summe. Hoc etiam videmus in statu ecclesiastico in quo

Supra
titulo. i.

Q; r. s.
sint hierarchie
angeloz.

potest esse confusio: sed necessario dicitur esse in
eis certus numerus ordinum. et omnes debent con-
sumari in unitate. Videmus autem quod in natu-
ra pure corporali sunt tres gradus generales
ita quod tota natura corporalis que non habet ali-
quod spirituale et immortale dividitur per tres gra-
dus. quod quedam habent esse tantum. alia habent vivere
tantum: et quedam habent sentire tantum. Et ultra quod li-
bet istorum graduum continet plures gradus
sub se. quod in primo gradu ubi est tantum esse sunt
plures ordines. scilicet ordo elementorum: ordo
metallorum et ordo lapidum preciosorum: et in quo
libet istorum ordinum est status et unum princi-
pale. ut in ordine elementorum ignis. in or-
dine metallorum aurum. in ordine lapidum pre-
ciosorum carbunculus. Similiter secundus
gradus qui est vivere: continet sub se mul-
tos ordines. nam est ibi ordo herbarum: or-
do arborum. In tertio gradu qui est senti-
re sunt multi ordines. nam est ibi ordo pi-
scium: ordo animalium: ordo animalium: quod am-
bulant super terram: seu animal volatile: aqua-
tile: terrestre. Et quilibet istorum ordinum con-
sumatur in unitate. quod in genere piscium
est unus summus piscis. in genere animalium est
vna maior et dignior super omnes aves: si-
cut est aquila. similiter in genere animalium quod
ambulant super terram. est vnum animal et vna
species que est maior omnium et dominat
aliis: sicut est species leonum. Si ergo in na-
tura corporali est tanta ordinatio: regula-
tio et mensuratio sine confusione et certus
numerus. nonne magis debet esse in natura
pure spirituali? Et si deus posuit tantam ordi-
nationem et regulationem in natura infima
corporali: quod est ei maxime dissimilis. nonne
magis posuit in natura pure spirituali sibi si-
mili et propinquam: cum omnia ista pertineant ad pul-
chritudinem et ornatum? Nonne ergo tota natu-
ra spiritualis debet dividere etiam generaliter per cer-
tas portiones et gradus generales. et iteque quod li-
bet istorum graduum in certos ordines. et quod li-
bet ordo in suas species ut sit ibi omnia clara
ritas et distinctio sine confusione et in quod libet
ordine sit vna species super omnes. et quod libet or-
do presumat in unitate. Et sic videmus quod
ista natura pure spiritualis partit et dividit
generaliter in tres portiones generales. scilicet
in tres hierarchias: scilicet in tres principatus
sacros. quod opposita communiter equaliter di-

videntur. et maxime quod natura spiritualis est
prior quam corporalis. et ideo natura spiritualis
imitatur corporalem et e contra. ideo per illa que
videntur in natura corporali quam videmus
possumus arguere in natura spirituali quas
non videmus. Item sicut videmus quod
omnes nature et species corporales corre-
spondent vni speciei summe. scilicet nature et
speciei humane que est spiritualis et corporalis:
et illa species est super omnes et dominatur omnibus
aliis: et preest ex ordinatione dei. ita quod omnes
ordines creaturarum corporaliu[m] presumant in
vna specie supra quam nulla est. ita conformi-
ter possumus arguere quod omnes conditiones crea-
turarum spiritualium debent correspondere vni
summe speciei spirituali et vni summo spiritui
creato que est super omnes: ut omnes ordines ange-
lorum presumant in unitate et finiant. Item
sicut arguimus per naturam pure corporalem.
ita possumus arguere per naturam que est corpa-
lis et spiritualis insimul. quod tota natura que est
corporalis et spiritualis insimul: scilicet natura humana
etiam dividit in certas portiones. et in certis
gradibus et in certis principatibus: et omnia presu-
mantur in unitate. ita quod est vnum supra omnes. Et
etiam in ipso homine omnes virtutes: omnes pote-
states et omnes status virtutum naturalium consu-
mantur in vna virtute summa. scilicet in ipsa volun-
tate que est divina omnium aliarum et maior. Et tota
etiam anima hominis dividit in tres generales por-
tiones seu partes seu hierarchias. scilicet in vege-
tativam: sensitivam et intellectivam. et iteque quod li-
bet illarum dividit in suas partes. Quare ergo si
militer non erit certa divisio et certus numerus
in generali in natura spirituali. ita quod tota di-
vidatur in certas portiones generales: et ille
iteque in alias? Postquam ergo tres sunt nature
distincte create in universo scilicet corporalis tantum:
et spiritualis tantum: et mixta ex utraque. ergo si natu-
ra corporalis habet suas hierarchias et suos or-
dines infra se. que etiam natura summa et spua-
lis non habet suo modo suas hierarchias et
suos ordines infra semetipsum? Et etiam post-
quam natura pure corporalis et distincta per divinas et
gradus nature. et natura mixta. scilicet humana est
distincta per divinas et gradus nature scilicet pac-
cipientia nobilita dignitatum et officiorum. que
re igitur etiam natura pure spiritualis non erit
distincta per differentias et gradus nature
et differentias officiorum et dignitatum ut sit

utraq; distinctio: Et qm numerus trinari
us magis concordat cum deo quam alius alius
numerus. quia in deo est trinitas personarum. id
magis convenit deo ponere numerum trinari
um in rebus quam alium numerum. et maxime in cre
aturis spiritualibus que sunt ei conformes et simi
les. Et ideo magis conveniens fuit deo quod to
ta natura spiritualis creata scilicet angelica: di
stinguere et dividere per numerum trinari
um quam per alium numerum. Unum tota unitas creata
dividitur in tres partes generales. scilicet in natu
ram corporalem tantum et spiritalem tantum: et corporalem et
spiritalem simul. Et iteque natura tantum corpora
lis dividitur in tres partes ut dictum est. Quia
ergo divisio est multiplex. scilicet quedam gene
ralis: et quedam specialis: et alia specialissima
et ideo prima divisio generalis et distinctio
debet esse trinitaria in angelis. ut sicut divi
na natura existens tantum eadem numero et in
divisibilis in se tantum dividitur in tres por
tiones per tres proprietates distinctas et non plu
res neque pauciores. ita conformiter natura
spiritualis creata seu angelica sibi totali
ter similis et conformis et propinqua: dividi
tur et distinguitur in tres portiones et tres
hierarchias generales. et deinde quilibet ea
rum iteque in tres ordines. et sic est ibi divi
sio generalis et specialis per trinarium nu
merum. Et sic patet quod in creaturis spua
libus seu angelicis debet esse certus nu
merus ordinum et certa distinctio. et etiam
quod talis numerus debet esse trinarius magis
quam alius: et hoc ostendit natura corporalis
et etiam divina que creavit omnia. Patet
etiam quod omnes ordines debent consumeri in
summa unitate quantum potest esse in creaturis.
et quod supra omnes debet esse unum summum ange
lus et una summa creatura spiritualis: consum
mans in unitate omnes ordines spiritualium cre
aturarum. Et sic probatum est quod est natura pu
re spiritualis creata: et quod est innumerabilis
multitudo spiritualium creaturarum et angelorum.
Et quod est ibi ordo debet quantum potest esse. Quia
vis autem ibi sit innumerabilis multitudo an
gelorum. attamen omnes simul fuerunt creati de ni
hilo. quia unum angelus non potest causare alium
nec generare de sua substantia: nec unus
potest descendere de alio sicut fit in homi
nibus: quia non sunt corporales: sed quilibet im
mediate a deo est creatus. Et ideo potuerunt

runt omnes simul creari. quia nulla poterat
esse resistentia. quia deus est omnipotens qui de
nihililo creavit eos. et ita potuit creare om
nes insimul sicut unum: qui solo velle omnia
creat: nec repugnat eis creari insimul.

Quia natura spiritualis creata obligat deo
sicut homo. et quod omnia probata de homine in quantum
homo est sunt iam probata de angelis: et quod idem
est bonum hominis et angeli.

Titulus. ccxxij.

Quoniam bonitas autem

Quia natura pure spiritualis creata exi
stit. et quia ipsa habet libertatem ar
bitrium sicut homo. ideo omnia que proba
ta sunt de homine ratione liberi arbitrii iam
probata sunt de angelis. et quicquid convenit
homini ratione liberi arbitrii: convenit
angelo. Et ideo qui vult habere sciam de ange
lis: recurrat ad illa que dicta sunt de homine
et applicet eis et faciat similem processum cir
ca obligationem et circa amorem et circa fru
ctum amoris quod est gaudium: et comparet
fructum amoris et angelum et alias creatu
ras: seu ad creaturas inferiores eo: et vi
det quod plus accepit a deo quam alie creature
inferiores. et qualiter cognoscit se habere et accepit
se a deo quicquid habet. quia de nihilo factus est: et
nihil habet a seipso. Unum angelus ad cognoscen
dum suam dignitatem et suum gaudium in quo est: per
se primo comparare ad ipsum nihil unum venit.
deinde ad creaturam sibi oppositam. scilicet ad na
turam corporalem. et potest videre quantum ascendit su
per illam in dignitate et excellentia. et hoc ex
dono dei. Deinde potest se comparare ad natu
ram mixtam scilicet ad humanam. et sic omnes creature
serviunt angelis ut cognoscant propriam excellen
tiam et quantum acceperunt. Et sic patet quod angelus
obligat deo sicut homo. et idem modus procedendi
est in angelo sicut in homine ad investigandum ob
ligationem per quam deo obligat et per quam ad
investigandum omnia illa que sequuntur ad illam ob
ligationem. Et sic comparatur hominem ad alias
creaturas inferiores per convenientiam et distantiam.
ita possumus comparare angelum. Exercita ergo te
ipsum. Et sufficit. Ecce igitur qualiter per scien
tiam nature habentur quatuor quidam distinctos inve
nimus primo naturam divinam esse existere ab
eterno sine principio et sine fine. deinde invenim
us totam scalam et omnes creaturas contentas in

Quia an
gelus di
viditur in
tres hier
archias

Quia no
nem sint
ordines
angelorum

Tit. ccx
ij.

Ti. ccxx

Quia age
li si sint
creati ex
nihililo

Quia age
lus obli
gat deo.

Epilloga
totius
processus
habetur
libri.
Tit. iij.
Ti. xvi.

Titulus. cxxiij

Titu. c
Ti. cxx/
vij.

scala a deo processisse a nihilo p creatio-
nem. deinde inuenim⁹ obligationē homi-
nis ad deum. **U**ter⁹ exinde deuenim⁹
ad immortalitatē anīe hominis. ita q̄ inue-
nimus hominē h̄re anīam imortales. et p
psequens q̄ erat cōpositus ex duabz na-
turis: scz corporali et spūali: z reduxim⁹
omēs q̄ttuor gradus scale ad duas natu-
ras in generali. scz ad naturā corporales
t̄m que nihil h̄ imortale: z ad naturā mi-
xtam ex corporali z spūali: que h̄ aliqd im-
mortale. **E**volūate p istas duas naturas
iuuenimus terciā naturā q̄ t̄m est spiritu-
alis: q̄ dicitur angelica natura. **E**t sic ha-
bemus in summa naturam diuinā incre-
atam q̄ realiter vna et eadez numero exi-
st̄. et est cōmunis in tribz psonis realiter
distinctis: et habem⁹ tres naturas distin-
ctas creatas ab ipa diuina natura: q̄ est de-
us eternus trinus et vnus: cui est laus et
gloria in eternum.

Ti. cxx/
vij.

Hic inuestigat si homo est talis de fa-
cto: qualis d̄ esse: et si facit quod facere
debet s̄m ordinem creaturarū. **E**t inue-
nitur de facto q̄ homo est z facit p̄tra or-
dinem creaturaz. et est tot⁹ mutat⁹ in op-
positū z in p̄trariū sue ppriē nature quas
debet h̄re: sicut vinum in acetum.

Titulus. cxxiij.

Dictum est in
tota parte precedenti vsqz hic
de debito hominis ad qd obli-
gatur de iure nature. z conclusum est z pro-
batū aliqd occultū esse debitū qd hō de-
bet deo. z hoc tam ex datis z acceptis vbi
fundat obligatiō debiti q̄s ex pte dignita-
tis dei: cui primo debet amor. timor z ho-
nor. et hoc etiam req̄rebat natura amor.
Ergo vsqz hanc partem p̄cessimus p de-
bet et p modū obligationis et debiti. z vi-
dimus q̄lis est obligatio: q̄s magna: q̄ ob-
ligatur homo deo: et q̄lis est. quoniā est p̄-
mo naturalis et p̄petua z infallibilis: in-
delibilis: incorruptibilis: z imortalis. et
est generalis om̄i hominī: et patens oibz.
quia est scripta in libro nature in oibz cre-
aturis: z in ipō hominē tam in corpe q̄s in
anīa. z ip̄e honor z omēs creature sunt
purissimū testimoniū istius obligatiōis.

Visum est etiam z conclusum q̄ntum z q̄le
bonū adueniet hominī. si hō adimpler et
facit debitū ad qd obligat deo. et q̄ntum
et quale malū adueniet hominī: si non fa-
cit debitum qd d̄ deo. **S**ic ergo tria co-
gnoscamus de hoīe. scz ip̄m debitum ho-
minis: et bonū z maluz qd oportet sequi.
Ip̄m autē debitū sp̄ viuūt: sp̄ manet radi-
caliter in suo vigore. z impossibile ē q̄ tol-
latur. semp hō est debitor: semp est obli-
gatus deo: siue hō faciat siue non faciat.
Et qm̄ ordinatur debitū ad factuz. et de-
bere ordinat ad facere. et obligatio ad so-
lutionē. imo omia q̄ p̄tinent ad hominē
p̄cludunt in istis duobz. scz in debito z in
facto: seu in iure et in facto. quia ip̄m de-
bitum est ius. et ip̄a solutio factū. scz ip̄s
debitum est p̄mū et p̄cedit. et factū debet
sequi post debitū et ip̄m factū est vltimū
z cōplementū debiti. ideo nisi post debi-
tum sequat ip̄m factū z facere. totū est va-
cuum. et si sequat factū: totum est plenus.
Ista ḡ duo scz debitū et factū debent esse
pporcionata z ligata inter se. quia vnū ni-
hil p̄ficat sine alio. **Q**uid enī p̄ficat debi-
tum. si nō seq̄tur factū? **E**t qd valet factū
nisi concordet cum debito? **F**actuz ergo
et debitum quādo cōcordant: faciūt mi-
rabilem armoniā. **S**i autēz discordant:
destruūt armoniā et fit pessim⁹ sonus. **E**t
quia ista scientia est de hominē inq̄ntuz ho-
mo est. et docet cognoscere hominē. et col-
gnitio de hominē cōsistit in duobz. scz in
cognitiōe ip̄i⁹ debiti: z in cognitiōe ip̄i⁹
facti seu facere. et cognitio ipsius debiti
p̄cedere d̄z cognitionem ipsius facti: qd
non est nisi tanq̄s lumen ad cognoscēduz
ip̄m factuz. qz impossibile est cognoscere
ip̄m factum an sit tale quale debet esse
vel non. scz vtrum sit iustum vel iniustu:
ordinatum vel inordinatum. nisi p̄us co-
gnoscat debitū. **D**ebitum enī est mēsurā
z regula et lex ipsius facti. **Q**ui ergo igno-
rat ip̄m debitū: ignorat ip̄m factū et face-
re. **N**ō postq̄s habem⁹ infallibile cognitio-
nem de ip̄o debito hoīs inq̄ntum hō est
ad complendā totā cognitionēz de hoīe:
necesse est nos h̄re cognitionem de ip̄o fa-
cto ipsius hominis et de suo facere: vtruz
ius et facere cōcordant in hoīe. vt postq̄s

Dia q̄
st̄t i de
bito z fa-
cto.

Debitū
est mēsu-
ra facti.